

A R C H I W I S T Y K A
S P O Ł E C Z N A

**Artykuł jest częścią publikacji pt. „Archiwistyka Społeczna”, którego pełna wersja dostępna jest pod adresem:
www.archiwa.org**

REDAKCJA MERYTORYCZNA: Katarzyna Ziętał

OPRACOWANIE REDAKCYJNE: Aleksandra Janiszewska

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD: Diana Gawronkiewicz / Podpunkt

DRUK: TZG Zapolex Sp. z o.o.

Wydanie I, Warszawa 2012

Ośrodek KARTA

Ul. Narbutta 29, 02-536 Warszawa

Tel. (48-22) 848-07-12, faks (48-22) 646-65-11

Ośrodek
Karta

Email: ok@karta.org.pl, www.karta.org.pl

ISBN: 978-83-61283-87-4

Tekst publikacji (z wyłączeniem materiałów wizualnych) dostępny jest na licencji **Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 3.0**. Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści pod warunkiem wskazania autorów oraz Fundacji Ośrodka KARTA jako właściciela praw do tekstu oraz zachowania niniejszej informacji licencyjnej. Utwory zależne zbudowane w oparciu o treść niniejszej publikacji muszą być rozpowszechniane na tych samych warunkach. Tekst prawny licencji z przystępnym podsumowaniem dostępny jest na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl>

Dofinansowano ze środków Programu „Archiwistyka społeczna”.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Przechowywanie fotografii

MAŁGORZATA PANKOWSKA-DOWGIAŁO

Fotografie są obiektami wrażliwymi, z którymi należy obchodzić się z największą ostrożnością, bo łatwo mogą ulec mechanicznemu lub chemicznemu uszkodzeniu w wyniku zarówno niewłaściwego przechowywania jak i wykorzystania. Negatywny wpływ czynników zewnętrznych na fotografie takich jak: temperatura, wilgotność względna powietrza, zanieczyszczenie środowiska, może ujawnić się po dłuższym czasie.

Fotografie powinny być konserwowane przez dyplomowanych konserwatorów fotografii. Jednak archiwista, zarówno podczas opracowywania zdjęć jak i ich udostępniania, musi przestrzegać zasad, które przyczyniają się do lepszego zabezpieczania i dłuższej żywotności fotografii.

Najczęstsze uszkodzenia fotografii:

- » mechaniczne: przedarcia, zagięcia, potłuczenia szklanych negatywów;
- » biologiczne: rozwój grzybów i bakterii;
- » fizykochemiczne: zniekształcenie błony fotograficznej, odklejanie poszczególnych warstw odbitki.

1. POSTĘPOWANIE Z FOTOGRAFIAМИ – ZALECENIA OGÓLNE

Niektóre z zaleceń ogólnych, dotyczących postępowania z archiwiami aktowymi (porównaj artykuł: *Przechowywanie dokumentacji aktowej*), odnoszą się także do postępowania z fotografiami. Podobnie jak w przypadku zbiorów aktowych, należy więc przede wszystkim zadbać o opiekę konserwatorską nad obiektami zniszczonymi, nie wprowadzać do zbioru obiektów zakażonych biologicznie, zabezpieczać oryginały, a wykorzystywać i eksponować kopie.

- » Pracę z fotografiami należy wykonywać na czystym podłożu.
- » Przystępując do pracy z fotografiami należy zakładać czyste, bawełniane rękawiczki; w przypadku negatywów szklanych dopuszczalne jest stosowanie rękawiczek lateksowych (bez talku), aby nie pozostawiać włókien na powierzchni szkła.
- » Nie wolno układać dużej ilości szklanych negatywów lub pozytywów jedno na drugim.
- » Nie wolno pisać na fotografiach długopisem – należy stosować miękkie ołówki.
- » Nie należy na własną rękę wykonywać zabiegów naprawczych, takich jak np. rozdzielanie sklejonych odbitek.

2. PRZECHOWYWANIE FOTOGRAFII – ZALECENIA OGÓLNE

- » Jeśli to możliwe, nie należy przechowywać fotografii z innymi zbiorami – najlepiej gdy są przechowywane w oddzielnych magazynach.
- » Należy ograniczać ekspozycje fotografii na światło dzienne oraz promieniowanie UV, a także pył i kurz – fotografie należy przechowywać w metalowych szafach malowanych farbą proszkową; niewskazane jest przechowywanie fotografii w meblach drewnianych.
- » Zalecenia dotycząc temperatury i wilgotności względnej powietrza w przechowywaniu fotografii na różnych nośnikach niekiedy różnią się; ogólnie dla mieszanego zbioru fotografii temperatura powietrza nie powinna być wyższa niż 18°C, wilgotność pomiędzy 35–40% (dopuszczalne są wahania o 2°C i 4% RH).
- » Ważne jest utrzymanie stałej wilgotności i temperatury – nie można dopuszczać do wahań i gwałtownych zmian.
- » Różnego rodzaju materiały fotograficzne należy przechowywać oddzielnie.
- » Fotografie powinny być przechowywane w opakowaniach papierowych, tekturowych lub plastikowych (najlepiej poliester „Melinex” lub „Mylar”) posiadających atest PAT (ang. Pfoto Activity Test).

3. RODZAJE MATERIAŁÓW FOTOGRAFICZNYCH I SPOSOBY ICH PRZECHOWYWANIA

3.1. Negatywy szklane

Stosowane były od połowy XIX do ok. połowy XX wieku. Są bardzo delikatnym nośnikiem obrazu, narażonym na stłuczenia.

- » Negatywy szklane przechowuje się w pozycji pionowej w kopertach ochronnych (każdy negatyw oddzielnie).
- » Negatywy w kopertach umieszcza się w pudłach bezkwasowych; należy przy tym zwrócić uwagę na odpowiednią ilość negatywów w pudle.

3.2. Błony filmowe fotograficzne

Trzy główne rodzaje materiałów fotograficznych na błonach fotograficznych to: filmy azotanocelulozowe (nitrocelulozowe, nitro, wytwarzane w latach 1889–1951), acetylocelulozowe (wprowadzone w 1935, ale powszechne od około 1950 r.) oraz poliestrowe (współczesne). W archiwach najczęściej mamy do czynienia z filmami nitrocelulozowymi i acetylocelulozowymi.

Ważna jest umiejętność rozróżniania filmów nitrocelulozowych od acetylocelulozowych ze względu na łatwopalność tych pierwszych. Na błonę nitrocelulozową wskazują: data powstania (przed 1950 r.), żółtawy kolor, napis „nitrate” przy krawędzi oraz szybkie spalanie się (można wykonać test na odciętym skrawku filmu).

- » Filmy nitrocelulozowe, jeśli to możliwe, należy przechowywać w wyodrębnionym miejscu ze względu na łatwopalność i wydzielanie szkodliwych gazów podczas ich rozkładu.
- » Różne rodzaje błon filmowych fotograficznych przechowuje się zwykle w postaci pociętych pasków w koszulkach negatywowych, te zaś w segregatorach lub pudłach.

3.3. Odbitki fotograficzne

Wykonywane były za pomocą różnych technik fotograficznych, zwykle przeważają w zbiorach fotograficznych archiwów.

- » Każda odbitka powinna być opakowana osobno.
- » Odbitki przechowuje się w obwolutach papierowych lub poliestrowych.
- » Fotografie w obwolutach papierowych są niewidoczne dla użytkownika, a wyjmowanie naraża je np. na uszkodzenia mechaniczne; jednak opakowanie z papieru ma szereg zalet: jest niedrogie, przepuszcza ewentualne substancje czynne wytwarzane przez fotografie oraz można na nim umieścić sygnaturę zdjęcia.
- » Obwoluty poliestrowe zapewniają fotografiom bezpieczeństwo podczas przeglądania, chronią przed bezpośrednim dotykiem i kurzem.
- » Obwoluty papierowe i poliestrowe powinny być dopasowane do formatu odbitek fotograficznych.
- » Odbitki wielkoformatowe powinny być przechowywane w specjalnie dla nich wykonanych teczках.
- » Fotografie w obwolutach i teczках umieszcza się w pudłach archiwalnych.
- » Zalecane jest przechowywanie fotografii w pozycji poziomej.

3.4. Albumy fotograficzne

Często były formowane na kwaśnym podłożu, co negatywnie wpływa na żywotność fotografii.

- » Nie można odklejać zdjęć od kart albumowych, nawet gdy podejrzewamy, że na odwrocie znajdziemy informacje pomocne przy opracowaniu zdjęć.

- » Karty w albumie należy przekładać dociętymi do formatu albumu arkuszami bezkwasowego papieru, aby zapobiec uszkodzeniu ze względu na sąsiedztwo kart i odbitek.
- » Albumy powinny być przechowywane w pudłach archiwalnych w pozycji poziomej.